

Domoljub

V Ljubljani 21. aprila 1943-XXI

56 - Štev. 16

Slavko Ljubniški:

Pogled z Golgote

Sonce zgubilo je svojo svetlobo:
v urah poldanskih razgnil je mrak
krila pošastna čez zemljo nemirno.
Ljudstvu zastaja tesnobno korak
Golgoto polni še množica Judov;
kolne, izziva, Boga sramoti.
Jezus izmučen med nebom in zemljo
vsega oropan na križu visi.

Skozi stoletja v bodočnost mu splava
čez vse rodove prodiren pogled:
vidi preganjanja: bližnja in daljnja,
ki zahrumela še bodo čez svet.
Boli najhujše, mučilna orodja
nečila bodo ljubezenski žar
v dušah izbranih, ki v smrti nasilni
Bogu najdražje poklonijo v dar.

Gleda oblake, ki bodo zakrili
čisto resnico in polno bo zmot
kakor skalovje zaprlo zemljanom
v večnost presrečno pokazano pot;
stiske številne, ki bodo tlačile,
ljudstvu izvajljale grenke solze;
križe, ki bodo na bičanih ramah
težko nosili jih bedni ljudje.

On bo kot glava človeškemu rodu
skoraj trpljenje na svetu prestal.
V udih bo svojih do sodnega dneva
žrtev rešilno še nadaljeval.
Vsaki bo narod imel mučenike,
ki jih preskušanj, težav ne bo strah.
V zvesti ljubezni skoz smrt mučeniško
bodo hiteli v raj s palmo v rokah.

Kjer so viharji, le tam korenine
drevje globoko požene v zemljo;
kjer so preganjanja, tamkaj kreposti
v srcih v lepoti nadzemski cveto.
Duše se dvigajo k Bogu v nebesa,
božja jih milost ko sonce zlati.
Ogenj gorečnosti v srcih jim polje,
da bi zveličali mnogo ljudi.

Gleda človeštvo, njegovo življenje:
mного bo dobrega, kdo ne prizna?
Vendar po malem se bo primešala
miselnost tuja, sad greha in zla.
Skrita bo čakala, da kot poplava
z močnim valovjem pridere na dan
ruši domove in cerkvice bele.
Srd bo peklenski na čelo ji vžgau.

Trti obrezani dana je možnost:
sočnega grozdja da mnogo rodi.
Treba da narod preskušnja boleča
k novi gorečnosti zopet vzbudi,
da po moreči posvetnosti vnovič
dvignejo misli se z zemlje v nebo.
Vevnico v roko, da pleve zletijo,
zrno ostane kot čisto zlato.

S križa Zveličar človeštvo zre milo,
milosti siplje nanj, mu govori:
»Trpi, zaupaj, rešitev je v križu,
v času najtežjem se na me ozri.
Roki sta stalno v objem razprostrti,
ustnice moje poljube dele.
Srečni, ki delajo zame v življenju
Blagor stokratni, če z mano trpel

Marija Magdalena pod Križem

Ravno 200 let stara Meisingerjeva slika na oltarju cerkve sv. Petra v Ljubljani

Vojni dogodki preteklega tedna

Živahni protinapadi v Tuniziji

Italijansko vojno poročilo št. 1050 od 10. t. m. sporoča: Italijanske in nemške sile zadržujejo sovražni pritisk ter izvajajo redne, naprej določene premike. Zaradi neugodnega vremena je letalsko delovanje na obeh straneh omejeno.

Italijansko vojno poročilo št. 1052 od 12. t. m. naznanja, da so italijanske in nemške čete med premikanjem na tunizijskem bojišču izpraznile kraja Stax in Kairuan. Na južnem odseku so bili odbiti močni sovražni sunki. Sovražnik je izgubil pet letal.

Italijansko vojno poročilo št. 1053 od 13. t. m. omenja, da so bile močne osne zaščitne čete zapletene v boje s sovražnimi kolonami ter da je sovražnik izgubil dve letali. Osnovno letalstvo je bombardiralo pristanišče v Boni. Ob alžirski obali je bil potopljen 6000 tonski sovražni parnik.

Italijansko vojno poročilo št. 1054 od 14. t. m. navaja, da so osne čete na zahodnem odseku tunizijskega bojišča v živahnih protinapadih zadržale sovražni pritisk. Letala so razbijala sovražne naprave v Tripolisu.

Italijansko vojno poročilo št. 1055 od 15. t. m. naplaja, da je na vsem tunizijskem bojišču, zlasti pa na severu bilo živahno bojevanje in da so bili na severu odbiti sovražni napadi. Sovražnik je izgubil dve letali.

Italijansko vojno poročilo št. 1056 od 16. t. m. pove, da je na tunizijskem bojišču bilo na obeh straneh hudo topniško koncentrično streljanje ter močni krajevni boji. — Mesto Susa je bilo izpraznjeno. Osnovno letalstvo je tolklo kolone sovražnih vozil ter z dobrimi uspehi napadalo cestna križišča in pristanišča. Sovražnik je izgubil dve letali.

Manjši boji na vzhodu

Nemško uradno poročilo od 10. t. m. pravi, da na vzhodu ni bilo pomembnejših bojev.

Nemško uradno poročilo od 12. t. m. objavlja, da sta severozahodno od mesta Izjum bila uničena dva sovražna bataljona. Drugod so bili povsod le krajevni boji.

Nemško uradno poročilo od 13. t. m. naznanja, da je dan potekel mirno, le letala so napadala sovražna zbirališča.

Nemško uradno poročilo od 14. t. m. se glasi, da je na vzhodu bilo le ponekod nekaj bojev krajevnega pomena. Letalstvo je na skrajnem severu v vodah Ribiškega polotoka potopilo 2000 tonsko ladjo.

Nemško uradno poročilo od 15. t. m. pravi, da je pri Kubanju sovražnik z več divizijami napadel, da pa je bil krvavo odbit.

Nemško uradno poročilo od 16. t. m. navaja, da so na Kubanju tudi prejšnji dan Rusi brezuspešno nadaljevali svoje napade, ki pa so bili vsi od letalstva ali pa od protinapadov krvavo odbiti. Sovražnik je imel hude izgube. Na drugih delih bojišča je bil miren dan. Včeraj so nemška letala zbila 60 sovražnih letal, sama pa so izgubila le dve.

Veliki osni uspehi na morju

Nemško uradno poročilo od 12. t. m. naznanja, da je v zahodnem delu Sredozemskega morja nemška podmornica napadla skupino sovražnih vojniš ladij ter pri tem potopila 8000 tonsko sovražno križarko ter torpedirala še en rušilec.

Posebno nemško uradno poročilo od 14. t. m. sporoča: Nemške podmornice nadaljujejo svoje delovanje ter so v severnem delu Atlantskega morja napadle ladijski sprevod, ki je polno naložen plul v Anglijo. Pri tej priliki kakor tudi drugje v Karibijskem morju ter ob južni Afriki so nemške podmornice potopile vsega skupaj 21

sovražnik ladij, ki so skupaj imele 138.500 ton, drugih šest ladij pa so torpedirale in poškodovale.

Nemško uradno poročilo od 15. t. m. razglasa, da so nemški hitri čolni v noči na 14. t. m. v Rokavskem prelivu napadli angleški ladijski sprevod. Ne da bi bili sami utrpeli kako škodo, so potopili dva angleška rušilca ter hudo poškodovali en angleški stražni in en hitri topniški čoln, da sta se gotovo še potopila. Zraven tega so potopili še 4000 tonsko petrolejsko ladjo. Ko se je ta potapljala, je potegnila za seboj v globočino še drugo manjšo ladjo. Dva torpida pa sta zadela še drugo 4000 tonsko ladjo, ki se je začela potapljati, nakar so jo nemški čolni izgubili izpred oči.

Nemško uradno poročilo od 16. t. m. naznanja: Nemške pomorske sile so ob kavkaški obali potopile obojeno sovjetsko ladjo. Nemški nagli čolni so v noči na 15. april ob angleški obali v hudem boju potopili obojeno veliko angleško tovorno ladjo, ne da bi bili pri tem sami kaj poškodovani.

Dve, tri o italijanskem Milanu

Milan leži 114 do 134 m nad morjem. Površina mesta obsega 181.762 m², ceste v Milanu imajo 815 km dolžine; 136 km cest je zasjenjenih z dreve. Tramvajskih prog je 176 km. Milan ima zdaj nad 1.200.000 prebivalcev, od katerih je več žensk kakor moških.

Selitev danskega kronskega zaklada

Nedavno so odpeljali iz muzeja v Rosenborgu danski kronski zaklad ter ga shranili na nekem varnem mestu. Prvič je bil imenovan zaklad shranjen v grobnici neke cerkve. To se je zgodilo septembra 1907, ko je angleška mornarica bombardirala Kodanj.

Pomoč delavcem pri delu v vodi

Švedsko mornariško ministrstvo je prejelo patent posebnega aparata, ki služi v pomoč delavcem, stoječim pri delu v vodi. Naprave se lahko poslužujejo tudi brodolomci, katerim pomaga patentirani aparat vzdržati se 17 ur nad vodo. Naprava ima posebni dodatek, ki omogoča glavi, da ostane nad vodo tudi takrat, ko si utopljenec ne more več pomagati.

Prepogumna cirkuška igralka

V čeških Pardubicah je nedavno gostoval cirkus Henry. Posebno pozornost je vzbujala 28-letna artistka Ivana Danielova, ki je telovadila na nihajočem trapezu. Višek je hotela doseči s tem, da bi se samo z nožnim palcem obdržala na trapezu. Poizkus se je sicer posrečil, toda, ko se je hotela artistka vnovič vloviti na trapezu, ji je ta ušel in je padla 12 metrov globoko. Z zlomljeno hrbtnico in razbito glavo je obležala mrtva.

Nemška skrb za tuje delavce

Vsak v Nemčiji zaposlen inozemski delavec ima pravico do dopusta. Oženjeni delavci dobe na leto dvakrat, samski pa enkrat po 14 dni dopusta. Iz vseh nemških mest, kjer so zaposleni inozemski delavci, vozijo posebni delavski vlaki v Milan, Paris, Bruselj, Utrecht in Lvov, pa tudi v južnovzhodno Evropo. Na dopust odhajajoči delavci imajo brezplačno vožnjo do meje in nazaj. Vsak delavec dobi s seboj toliko živil, da je preskrbljen z njimi do doma. Med potjo dobivajo delavci kavo, čaj in juho. Če delavec na dopustu zbolí, se mu proti zdravniškemu spričevalu dopust podaljša, med bledajajo pa prejema tudi v domovini hrano.

Podobnost italijanske in japonske glasbe

Mons. Vinko Cimatti, ki deluje v Tokiju je nedavno poslal pismo, kjer prikazuje o zanimivi sličnosti med japonsko glasbo ter med italijansko narodno glasbo nekaterih pokrajin. Japonska glasba ima sicer nekaj svojega, vendar kaže podobnost z žalostinkami in popevkami, ki jih poje italijansko ljudstvo v Abrucih, na Siciliji in Sardiniji. Tudi je zanimivo, da dojemajo Japonci veliko lažje gregorijanske melodije, kakor pa sodobne. Japonsko glasbo vedno spremlja petje in pleš. Globok žalostni značaj imajo spevi, ki jih poje kmeto ljudstvo.

KRATKE

Nemška narodnostna skupina bo tudi letos sprejela na počitnice okrog 10.0000 hamburških otrok.

Madžarska ima izven Budimpešte 75 gimnazij, na katerih se uči zdaj 649 kmetskih sinov. Nov učni predmet — gradnja ladijskih modelov — so uvedli na vseh nemških šolah.

700 letnico obstoja je praznoval te dni nemški Stettin, glavno mesto Pomorjanske.

V Turinu je umrl general Celso Avenente, ki je bil svojčas odlikovan za sijajno vojskovanje na krasnem svetu ob Adriji.

Med Italijo in Turčijo je bil sklenjen nov trgovinski sporazum, po katerem bo Italija prodala Turčiji za okoli en milijon funtov blaga, odgovarjajočo količino pa bo Turčija izvozila v Italijo.

V svojem stanovanju v Rimu je nenadoma umrl na kapi 87 letni kardinal Federice Cattani.

Za novega hrvatskega poslanika v Rimu je določen sedanji hrvatski notranji minister dr. Ante Nikšić.

Okoli 500 milijonov levov na leto bo dal Bolgariji novi sumski davek.

Za letos so odpovedali znani velesejem v madžarski Budimpešti.

Letošnjega jesenskega velesejma v slovaški Bratislavi se bodo udeležile samo slovaške tvrdke.

V egiptemskem Kairu je 8072 zapuščenih otrok in 10.000 beračev.

Češkoslovaške železniške predpise in blagovne prevozne cene so s 1. aprilom izenačili z nemškimi.

Mnogo plemenske živine in 500 kokoši najboljših pasem je kupila Romunija v Nemčiji.

Poštna uprava na Češkem je izdala za Hitlerjev rojstni dan 20. aprila posebne znamke.

Anglosasi so izgubili že vse trgovinsko ladje, kar so ga imeli ob pričetku vojne, trdi nemško časopisje.

Novo 50 odstotno povišanje potniških cen je s 15. aprilom izvedla Madžarska.

Boljševiki so pomorili 10.000 poljskih oficirjev, trdijo nemške vojaške oblasti.

V nedavni bitki pred Floridskimimi otoki so Japonci potopili 1 sovražno križarko, 1 rušilec, 10 tovornih ladij in sestrelili 37 sovražnih letal.

Nad pol milijona ha zemlje so letos zasadili s krompirjem v Italiji.

Splošno obveznost za poljsko delo za moške od 16. do 60. leta je uvedla francoska vlada.

Iz Španije izginulo Rafaelovo sliko sv. Jožeta, vredno do 25.000 dolarjev, so našli te dni v neki zapušteni hiši v Novi Mehiki.

210.000 eiganov živi na Madžarskem.

15 kg teško cvetača (karfijolo) je pridelal vrtnar Pisano iz italijanske Ventimigije.

Stalina se uči angleščine, da mu ne bo treba tolmačev, ki jim ne zaupa.

Izdelovalci whiskeyja niso dobili žita in te posebne angleške opojne pijače ne bodo mogli več izdelovati.

25 milijard za ameriško mornarico zahteva za 1. 1944 Roosevelt.

Gibačeto se dojiljo, ki zna med drugim tudi uspraviti dojenčke, je izumil neki argentinski mehanik.

Celo žensko obleko je napravil nedavno v dveh urah neki krojač v švedskem Stockholmu.

Pri angleških zračnih napadih na Holandsko je našlo doslej smrt 375 civilistov.

Ogromno število divjih rac, priletelih iz Afrike, je povzročilo v španski pokrajini Valencijski strašno škodo na žitnih poljih.

Nemške utrdbе po zasedenem ozemlju na zahodu, so te dni obiskali švedski častniki.

Nakup pisalnih strojev brez posebnega oblašnega dovoljenja je odslej v Nemčiji prepovedan.

Za časa vojne v Franciji ne bo velesejmov, niti se jih Francija ne bo udeležila v tujini.

Velik uspeh je dosegla na svojih koncertih po finskih mestih italijanska violinistka Lidia Da Albrone.

»Domoljub« je vedno dajal prave smernice Slovencem. Naroči naj ga vsaka družina v vašem kraju, ker bo vsem naizvestejši prijatelj!

NOVO MESTO

Ljudska posojilnica

z. z. n. j. v Novem mestu

sprejema vloge za vstop in vezane vloge proti primernim obrestim, depotne naložbe pa brezplačno — vse razpoložljive vsak čas. Daje kratkoročna posojila in posojila na tekoči račun. Vnovčuje čke italijanskih bank. — Varčujte, dokler imate dohodek!

Visoki komisar obiskuje dolenjske občine

Eksc. E. Grazioli in Zvezni tajnik Orlandini v Novem mestu, St. Jerneju, Kostanjevici, Pletterjih in drugih obmejnih krajih

Visoki komisar je te dni opravil dolg in natančen obisk javnih uradov in pomožnih ustanov v Novem mestu, v občinah St. Jernej in Kostanjevici, v kartuziji Pletterje in v raznih krajih tega obmejnege pasu. Ekscelencija Grazioli se je zadržal med prebivalstvom ter se zanimal za njih potrebe in najbolj nujne zadeve, ki jih je treba urediti, ter je dal navodila za delovanje pomožnih ustanov v korist tega prebivalstva, ki se je ob vsaki priložnosti izkazalo za vdano in delovno. Ti obiski selskim občinam, ki so bili nenapovedani, so dali visokemu upravitelju in spremljajočemu zveznemu tajniku ter ostalemu spremstvu možnost, da so se prepričali o miru v teh krajih, za prebivalstvo pa je pomenil obisk, da se lahko počuti varno pred nasilnimi upornikov-komunistov, ki so bili opijanjeni svojih neumnih misli, da bodo lahko razpolagali s krajino. Resnica je popolnoma drugačna, kot jo razširjajo komunisti v svoje propagandne svrhe iz krajev, ktere je težko nadzorovati glede njih vesti. Potovanja, ki ga je opravil Visoki komisar s svojim spremstvom na avtomobilu in peš, je pač najboljše znanje nezakonitih laži komunističnih banditov, katerih divjaštva se bo prebivalstvo dolgo časa spominjalo, kajti če se dajo popraviti škode na njih hišah in cerkvah, ni pa mogoče popraviti škode, ki je za vse življenje nastala v njih srcih zaradi umorov, nasilstev in ropov najrazličnejših vrst. Manifestacija vdanega priznanja, ki so ga pokazale ženske, šolarji, bolniki in bolničarice, kmetje na polju in duhovniki vseh vrst Ekscelencije Grazioliju kot zastopniku fašistične vlade za vse dobro, ki jim je bilo izkazano z vrnitvijo miru in povrnitvijo k delu na svojih ognjiščih, so najboljše dokaz zavračanja, ki ga čuti to prebivalstvo za komunizem in za vse njegove manifestacije, istočasno pa izražajo tudi željo, ki je bila še bolj podkrepljena z zadnjimi izkustvi, da je treba obvarovati njih ognjišča in jim omogočiti mirno delo.

V Trebnjem

Vlak, v katerem se je nahajal Visoki komisar, s katerim so bili zvezni tajnik, kvestor, comm. Ravelli, poveljnik skupine kr. karabinjerjev major Giovanni, major kr. karabinjerjev, dedeljen Visokemu komisarjatu, Baroni, major Minucci, vodja delegacije za transporte, in drugi, se je ustavil v Trebnjem, kjer so bili razmeščeni oddelki Crnih Sraj s svojim praporom, tu je pričakoval Vis. komisarja poveljnik divizije »Isontoc« general Macario, civilni komisar v Novem mestu gen. Manni Ricci, konzul Belazzi, poveljnik Crnih Sraj, poveljnik karabinjerjeve čete in vsa krajevna oblastva. Ko je obšel oborožene oddelke, se je Eksc. Grazioli razgovarjal s prisotnimi zastopniki oblasti. Ob 9.30 je vlak prišel v Novo mesto. Na postaji je bil razmeščen oborožen oddelek z godbo in zastavo, katerega je obšel Vis. komisar, spremljan od poveljnika divizije. Pričakovali so ga general, poveljnik divizijske pehote Cerrutti, načelnik divizijskega štaba, poveljnik pehotnih in topniških divizijskih polkov in vse krajevne vojaške oblasti, tajnik pomožnega središča tovariš Varini, župan dr. Polenšek, prošt msgr. Karel Cerin, predsednik sodišča dr. Barle, državni tožilec dr. Prijatelj, vodja železniške službe Novak, gimnazjski ravnatelj prof. Dolenc, inž. Absee, ravnatelj kmetijske šole in drugi.

Na vojaškem pokopališču

Potem, ko so mu bili navzoči predstavljeni, sta se nekaj časa pogovarjala Ekscelencija Grazioli in zvezni tajnik Orlandini z navzočimi, nato pa sta odšla z generali in drugimi častniki, da izkažeta čast, na vojaško pokopališče. Poveljnik divizije je dal napraviti pokopališče, kjer so pokopani mrtvi divizije »Isontoc«, na lep način. Visoki komisar je položil na steber, ki spominja na žrtev teh vrednih vojakov, velik lovorjev venec, povezan s tribarvnimi trakovi. Temu so prisostvovali zastopniki divizije. V spremstvu vojaškega koplana je obiskal grobove: pred vsakim se je ustavil.

Med ranjenci

Nato je odšel na obisk vojaške bolnišnice, ki jo je našel popolno in odgovarjajoče razmeščeno v šolskem poslopu, kjer je bilo v začetku vojne nastanjeno poveljstvo neke jugoslovanske

divizije in ki je bilo zaradi letalskih napadov popolnoma porušeno. Ženijska služba divizije »Isontoc« je popolnoma na novo zgradila notranjost stavbe, od katere so ostali samo zunanji zidovi, in ustvarilo vzorno, zračno stavbo, polno svetlobe, kjer dobre ranjenci in bolniki najboljše pomoč. Pri vseh posteljah se je Eksc. Grazioli ustavil, se zanimal za potek bolezni, o vojaških dejanjih, kjer so ranjenci sodelovali, in je vsakemu dal znesek denarja. Zvezni tajnik pa je razdelil mnogo cigaret. Kmalu po tem obisku je odšel Visoki komisar na sedež poveljstva divizije »Isontoc«, kjer ga je pozdravil v prisotnosti vseh častnikov general Macario s toplimi besedami in živo zahvalo za obisk ter prisrčnostjo, s katero se ob vsaki priložnosti obrača Visoki komisar do Oboroženih Sil, poklonil mu je spominsko kolajno divizije. Ekscelencija Grazioli se mu je zahvalil za pozdrav in poudaril vedno izkazano vrednost čet junaške divizije in prispevek, ki so ga dale za uničenje komunizma. Po kratkem obisku na poveljstvu se je podal Visoki komisar na sedež divizijske pehote, kamor ga je spremljal general Cerrutti, nato pa se je podal na sedež okrajnega komisarjatu, ki je v isti palači. Tu je zbral civilni komisar general Manni Ricci vsa važnejša oblastva in vse uslužbence komisarjatu. Po predstavljanju Visokemu komisarju in po pozdravnih besedah in izrazih vdanosti, ki so mu bile namenjene, je Visoki komisar na kratko spregovoril navzočim in vzel na znanje zagotovilo civilnega komisarja o njih delavnosti, lojalnosti njih namenov in vsemu svojih sodelavcev. Dejal je, da je trdno prepričan, da bo tudi v bodoče vsakdo prispeval z vsemi svojimi silami in popolno lojalnostjo k dobitvi prebivalstva in k bodočnosti mesta in njegovega ozemlja.

Pozdrav duhovščine v kapiteljski cerkvi

Nato se je podal k stolnici, kjer ga je pričakoval prošt msgr. Cerin z vsem kapiteljem. V imenu duhovščine in vernikov je msgr. Cerin navzdol na najvišjega predstavnika vlade živ pozdrav in najbolj globoko zahvalo za stalno skrb, ki jo ima za novomeško cerkev in za dela, ki so bila že dovršena, delno pa so še v teku, da bi se ohranila in vrednotila katedrala, zlasti pa nje redka podzemna kripti, ki je nastala pred l. 400 in ki je edinstvena v tem okraju. Potem ko se je zbrano zadržal pred oltarjem, je Visoki komisar tudi občudoval čudovitega sv. Nikolaja, ki ga je naslikal Tintoretto, na glavnem oltarju. V odgovor za izrečene pozdrave prošča je Visoki komisar zagotovil, da bo tudi v bodoče skrbel, da se bodo cerkve in vse cerkvene umetnine ohranile in zaščitile, da se bo tako ohranilo njihovo potrebno dostojanstvo.

V St. Jerneju

Takoj nato je Visoki komisar, general Macario, Zvezni tajnik in ostalo spremstvo odpotoval v St. Jernej. Tu se je ustavil najprej med vojaki, nakar se je podal med ljudstvo, ki se je takoj zbralo okrog Vis. komisarja z županom Jordanom in župnikom na čelu. Visoki komisar se je nato razgovarjal z navzočimi kmeti in kmetici, se zanimal za njih položaj, za preskrbovanje in druge zadeve. Obiskal je tudi cerkev in občino ter pustil precejšnjo vsoto denarja za potrebe občine in cerkve. Ko je odhajal, je srečal šolsko mladino, ki je ravnokar prišla iz šole in ga po rimsko pozdravljala. Za St. Jernejem je Visoki komisar obiskal Brezovico, šmarje in druga manjša središča, kjer so bili protikomunistični oddelki. Na vseh postankih se je Visoki komisar razgovarjal s častniki in protikomunističnimi milničniki ter se zanimal za njihovo hrabro delovanje.

Nato se je podal v kartuzijanski samostan v Pletterju, ki je bil deloma požgan od komunistov. Komunisti so požgali del samostana, ker vidijo v kartuzijancih simbol tako obsovanega katoličizma. Tu je sprejel Visokega komisarja prior Leopold Edgar ter mu pokazal veličastno zgradbo ter oni del samostana, ki so ga zažgali komunisti in ki se že obnavlja. Visoki komisar je obljubil priorju živo zanimanje za čimprejšnjo dogotovitev obnovitvenih del. — Ko se je pa vračal skozi

St. Jernej, ga je na trgu pričakovala velika množica ljudi ter šolska mladina, ki je na čelu sprova nosila trobojnico. Dečki so mu v imenu ljudstva poklonili šopek poljskih cvetlic v znamenje hvalečnosti. Ko je nato pregledal mimohod oddelka divizije »Isontoc«, se je podal v Kostanjevico, kjer ga je spremljal poveljnik prezidija, župan Likar in tajnik podpornega centra Lauri. Tudi tukaj je obiskal Visoki komisar sedež občine, govoril z ljudstvom in se zanimal za njih potrebe. Vrnil se je nato v Novo mesto, kjer je obiskal sedež sodišča. Tu mu je predsednik navzdol pozdrav ter izrazil lojalnost in obenem predstavljal svoje sodelavce. Visoki komisar je nato vrnil pozdrave ter izrazil svoje prepričanje, da bodo tudi v bodoče predstavniki pravice vrtili svojo dolžnost lojalno. Od tu se je podal na sedež fašija te občine.

Ustoličenje občinskega sveta

Na trgu so bili zbrani dečki iz mladinskih organizacij, na sedežu fašija pa skupina kmečkih gospodin, s katerimi sta se nato Visoki komisar in Zvezni tajnik razgovarjala. Visoki komisar je obiskal tudi Hranilnico, nato pa se je podal na občino, kjer ga je pozdravil župan v imenu mesta ter se mu zahvalil, da je prišel še enkrat na obisk ter bil navzoč na seji.

Dr. Polenšek je zagotovil Visokemu komisarju svojo in svojih sodelavcev pripravljenost za lojalno delo v korist ljudstva. Ekscelencija Grazioli se je za pozdrav zahvalil in izjavil, da je vesel, ko prisostvuje seji odbora, ki bo — o čemer on ne dvomi — lojalno in pošteno delal v interesu prebivalstva, kajti njegovi člani so brez dvoma vredni zaupanega jim položaja. Zaključil je svoj kratki nagovor s pozdravom Kralju, Duceju in Oboroženim silam. Pred odhodom z županstva je županu izročil vsoto denarja za mestne reveže. Tudi pri odhodu so ga pozdravili dečki, člani GILL-a, prepevajoč himne Duceju. Okrog pol štiri je Visoki komisar obiskal žensko bolnišnico, kjer ga je pozdravil ravnatelj dr. Perko, zahvaljujoč se mu v imenu bolniškega in strežniškega osebja, bolnic in ljudstva za zanimanje, ki ga Poglavar province izkazuje bolnišnici. Ekscelencija Grazioli mu je zagotovila, da tudi v bodočnosti tega zanimanja ne bo opustil, kajti Duce je tisti, ki hoče, da se potrebnim pomaga. Obisk bolnišnice je iznova pokazal zgledno opremo in delovanje v tem institutu. Visoki komisar je uslužbenec in č. sestram izrazil vse priznanje.

50.000 lir za bolnišnico usmiljenih bratov

Naslednji obisk je bil posvečen bolnišnici »usmiljenih bratov«, katerih predstojnik prior Trampus je prisrčno pozdravil Visokega komisarja ter mu izrekel izraze hvalečnosti vseh tistih, ki uživajo ugodnosti te ustanove.

Med obiskom je Visoki komisar pregledal tudi dela, ki so v teku, in ob zaključku izročil priorju vsoto 50.000 lir za izboljšanje bolnišnice same. Še pozneje je Eksc. Grazioli obiskal institut Notre Dame, kjer ga je pozdravila mati prednica in ostale matere; tukaj je prisostvoval koralnemu petju učenk, ki so mu poklonile šopek rož. Zadnja dva obiska v tem dnevu sta bila posvečena tovarnam Penca in Polh, ki ju je Visoki komisar pazljivo pregledal, zanimajoč se za dobavo, dela v teku in za zadeve, tičeče se obeh podjetij. Ob pol šestih je po pregledu častne čete z godbo in zastavo in po posložitvi od oblastnikov zapustil Novo mesto. Na različnih postajah kakor tudi v prejšnjih obiskih središčih je Ljubljanska zveza razdelila vojakom mnogo cigaret. V Trebnjem je Visokega komisarja in Zveznega tajnika še enkrat pozdravil oddelek milice v mimohodu. Malo pred 8 zvečer se je Vis. komisar vrnil v Ljubljano.

Lov na kite

Italijanski ribiči blizu otoka Elbe so nedavno lovili in zagledali nedaleč od mrež velikega kita. S svojimi tankimi mrežami kita ne bi mogli obvladati, zato so prosili pristaniško poveljstvo v Porto Ferrao za pomoč. Ribičem so poslali vlačilec. Tako so žival spravili v past ter jo zapodili do brega. Ko je kit začutil trda tla pod svojim truplom, je začel besno udarjati z repom okoli sebe, hoteč pobegniti. Nazadnje se je ribičem kita vendarle posrečilo ukrotiti in zavleči na suho. Žival je bila 7 metrov dolga in je tehtala 5 ton.

Komunistični morilci matere more

Zadnje čase prihaja vedno več poročil, da komunisti začeli pobijati in moriti matere. Tudi danes moramo z žalostjo poročati o mučniški smrti slovenske krščanske matere in ne Pepce Vodnikove, doma iz Gor. Mokroga, občina Trebelno. Podivjani rokavljaci prišli po njo dne 4. t. m., v noči od nedelje na ponedeljek. Odrkali so jo od njenih otročičev — njen mož pa je pred komunisti že prej odšel od doma ter stopil v legijo v Ravno. Da bi se maščevali, ker je hodila svojega moža obiskovat, so jo odgnali do Granača v Čelevcu pri Šmarjeti. Tam so jo imeli napro do drugega dne, nakar so jo odpeljali na zaslišanje, kakor je povedala Rifelnova žena, ki so jo bili tudi odpeljali, a jo izpustili. Pepco so pa gnali v gozd pri Klevevžu. Ljudje pripovedujejo, da je svoje rablje kleče prosila, naj jo puste malim otročičem, pa je bilo vse zaman. Pričelo se je njihovo zasliševanje — z motiko po glavil — Njeni otročički so stari 2 do 5 let. Pa se jih rdeče zverine niso usmилile. — Rajnica je bila dobra krščanka žena in mati, ki je lepo krščansko živela (svoji družini in svojemu možu). Vsi so se res lepo ljubili. Še zadnjo soboto pred smrtjo je bila pri sv. zakramentih. — Bog tolaži njene izrage, njeni duši pa dodeli nebeško blaženost!

Dne 8. t. m. je tolpa 19 razbojnikov pridržala pod vodstvom glasovitega Dakija na Veliki vrh pri Blokah, kjer so v Usenikovi gostilni popivali do 1 ponoči. Nato so se razkropili po vasi ter začeli ropati ter izropali vso vas. Hoteli so odpeljati s seboj tudi 48 let staro Ivanko Zgonc, mater 6 otrok. Ta pa jim je pobegnila. Eden izmed njih pa jo je zasledoval, dohitel ter jo s puškinim kopitom pobil na tla, nato pa še ustrelil. Bila je seveda takoj mrtva.

Tako umirajo krščanski junaki

Na dan 16. marca, ko so partizanske tolpe osvajale Suho krajino, je v boju z njimi v Hočevju padel eden najboljših krških fantov — Alojz Hrovat. Rodil se je l. 1911 v vasi Trebnja gorica kot sin ubožnih staršev. Ni še znal izreči besede ata ali mama, ko mu je že oba vzela smrt. Kot 4 letnega otroka je sprejela Koželjeva družina iz Vrhov, kjer se je do 16. leta razvil v krepkega, poštenega fanta. Potem se je preživljal s poštenim delom svojih rok. Vedno in povsod je pokazal, da je pravi kristjan. Sv. zakramente je prejemal redno mesečno. Kadar je zvonilo, se ni sramoval moliti, čeravno so se mu nekateri posmehovali — tak je bil v spotiko »partizanski vojski«, zato je bil v aprilu 1942 od domačega partizanskega odbora obsojen na smrt. Meseca maja je zato pobegnil z doma. Ko se je ustanovila Slovenska protikomunistična legija, je bil med prvimi, ki ni spraševal, ali mora, ampak je stopil med nje. Prav do konca leta 1942 je tvegal svoje življenje po raznih bojih drugod, v mesecu januarju pa je prišel domov na Krko, med svoje fante, kjer jim je še poslednjič pokazal, kako je treba živeti in se boriti proti morilecem slovenskega naroda. Do solz so bili ganjeni njegovi bojni tovariši, ko je kmalu po napadu na postojanko Hočevje Lojze padel z odtrgano levo roko in raztrganimi prsi. Z rožnim vencem v roki in Marijino svetinjo na prsih je molil več ur — molil tudi za tiste svoje sorojake, ki so mu stregli po življenju. Njegove zadnje besede so bile: »Boril sem se za Boga in za

svoj narod! Fantje, jaz končujem svoje življenje v zavesti, da sem se boril za svoj narod in za vero.« Med ropanjem strojnica in puška je pokojni Lojze še vzpodbujal svoje fante: »Ne popustite, držite se do konca, dokler zadnji komunist ne pade, zakaj zmagali boste! Fantje, odhajam na dolgo pot v večnost. Vi vsi, ki ostanete, molite zame in za svoj narod.« Pred smrtjo je še izpregovoril: »Bog, odpusti grehe meni in tistim, ki so napravili slovenskemu narodu to gorje.«

njuni trupli v blagoslovljeno zemljo domačega pokopališča. Njuna grobova so pokrili brezštevili venci, njuni duši, smo prepričani, da sta splavali v nebo, njuni imeni pa bosta blesteli na prvi strani v zgodovini borcev krške fare.

vseeno prijel« — Vzornega fanta so pokopali dne 4. t. m. na domačem dalj večni mir in pokoj!

In res se je tako zgodilo. Dne 7. julija ob 9 dopoldne so prišli ponj, ga odgnali ter zvečer

aprili v neko klet v Višnji vasi. Drugi dan so ga gnali naprej proti Radobi. Moral je nositi še nahrbtnik partizanskega plena. Od tistega časa naprej je izginila vsaka sled za njim. Obleden je bil v zametaste pumparice, rdečkasto srnjco, obut v sandale. Bil je gola-glav. Lase je imel bolj svetle, postave je bil srednje. Domači lepo prosijo, kdor bi o njem kaj vedel, kje je pokopan, naj to sporoči na naslov: Judež, Veliki Orehek št. 22, Stopiče.

Partizanske glave padajo

Semiška narodna straža je dne 4. t. m. v Srednji vasi zapazila 3 partizane ter jih zajela. Eden je skušal pobegniti, pa je bil na begu zadet in je padel. To je bil akademik Jože Prijatelj, s partizanskim imenom Svoboda, doma iz Dolenje Nemške vasi pri Trebnjem, star 25 let. V hribih na Trebelnem se je oženil, kajpada brez cerkve, z Emiljo Geršakovo od Podrede, staro 20 let. Pri njem so našli listine, iz katerih sledi, da je bil šef partizanske obveščevalne službe. Našli so tudi poročila, kjer navaja, kako so ljudje zoper partizane. Našli so tudi njeno pismo, kjer ona toži, da goje partizani vabljuje upe v zmagi, ki pa je od nikoder ni... On pa ji odgovarja, naj molči.

Druga dva, ki sta bila živa zajeta, sta Ludvik Smrekar, bivši letalski narednik izpod Lipoglav, ki je bil komandant 3. bataljona 3. zahodnega dolenskega odreda. Ta je zlasti znan kot ropar okoli Škocjana in St. Jurja pri Grosupljem. Hudo je tudi gospodaril okoli Crmošnjic. Bil je desna roka glasnega tajnika komunistične stranke Eda Kardelja, od katerega so našli pri njem nekaj zanimivih pisem.

Tretji je bil bivši gostilničar na Vili Avguštin Stare, kateri je imel gostilno »Pri opekarni«. Ta je bil komunistični zaupni sel, ki je nosil pošto k partizanski »vladci« v Bihac in nazaj.

Dne 6. t. m. so semiške čete narodne straže napadle 1. partizanski bataljon, ki je pobegnil. Na bojišču je mrtev oblezel poveljnik tega bataljona študent Milan Dimc, ter še dva partizana, ki sta na nogah mesto čevljev imela vrečevino.

Dne 11. t. m. so fantje iz Velikih Lašč pri Podgolem ujeli razbojnika Ivana Gerbeca, šoferja z Iga, ki je imel pri sebi poln nahrbtnik naropanih stvari, med njimi tudi oro, katero je lanskega gradna ukradel v Brestu.

Drugi dan je izanska straža na Havptmanci zajela 3 partizane, med njimi glasovitega Senkovega Toneta z Iga.

V Suhi krajini so našli grob, v katerem je bil pokopan partizanski voditelj Tone Fajfar, kateri je padel v bojih v Suhi krajini, ko so komunisti požgali to revno deželico. Tone Fajfar je bil včasih urednik krščansko-marksiističnega glasila »Delavska pravica«.

Dne 13. t. m. je pri Dobrovi padel znani komunistični vodja Velkavrh, ki je organiziral umor g. Ivana Peršuha.

Dne 11. t. m. ponoči je k vaški straži pri Sv. Lenartu prišel Ivan Černe iz Zavogljia, kateri je bil od lanskega leta pri partizanih. Povedal je, da je bil skupaj z bratom Adolfom in Francetom Boharjem. Ti trije so imeli nalogo — brez orožja — biti v hribu na straži. Menili pa so se, da pojdejo domov, ker je to potikanje po hribih brez pomena. Takrat pa so jih obkolili 4 partizani: komandant Stefan — Egidij Sever, doma iz Slap, Hinko Ocvirk — Bobi iz Verč, Močilnikar Viktor — Danilo iz Kašlja, nakar je Sever oba brata Boharja pri priči ustrelil. Tudi njega so streljali, pa jim je ranjen ušel in prišel k vaški straži rešit se svojih partizanskih tovarišev. Trupli bratov Boharjev je narodna straža drugi dan res našla. V četrtek, dne 13. t. m. pa je straža od Dev. Mar. v Polju v gozdu naletela na skrivališče, kjer so se skrivali 4 partizani. Pozvali so jih, naj se udajo, pa se niso hoteli, pač pa streljali na vso moč. V boju so vsi štirje padli. Bili so tisti trije vmes, ki so bili pri pobijanju bratov Boharjev zraven. Tako so kmalu šli za svojimi umorjenimi tovariši.

Človeka srce boli, ko sliši, kako je prekleti komunizem zavedel mlade fante, ki so nekateri iz dobrih družin, da so postali razbojniki ter morajo zdaj tako žalostno umirati, ne da bi bili svojemu narodu kaj koristili, pač pa so mu pomagali naložiti strašno gorje. Bog bodi milostljiv sodnik njihovim dušam!

POBEGU UJETNIK

PRIGODE UJETEGA NAPOLEONOVEGA VOJAKA

»Stavim,« je segel gospod Robbie v besedo, »če res poznate mojega klienta, Chevenix — vso preteklost najinega prijatelja, gospoda Ducieja in vso njegovo tajinstveno življenje — stavim, da ste ga poznali kot gospoda St. Ivega.« Ob istem času me je močno dregnili v rebra.

»Mislim, da ste v zmoti, gospod,« je odvrnil major in stisnil ustnice.

»Upajmo, da se pokaže neoporečnega,« je nadaljeval odvetnik neprimerno šaljivo. »Meni ni nič znanega o njem. Zaradi mene je lahko pri vseh svojih imenih pripteljen bahasli slepar. Malo se potrudite s svojim spominom, major in ko se boste spomnili, mi morate vsekakor povedati.«

»Bom poskusil,« je odgovoril Chevenix.

»No, le potrudite se,« je rekel Robbie in mu zamahnil s roko v slovo.

Brž ko sva bila sama, se je major obrnil k meni z obrazom brez čute.

»Veste, pogum pa imate!«

»O tem ni mogoče dvomiti kot ne o vaši poštenosti,« sem rekel in se priklonil.

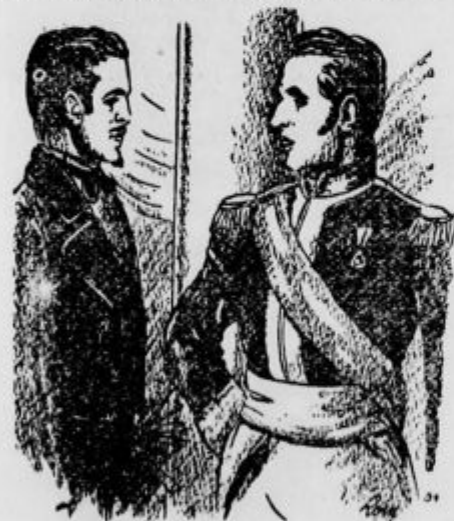
»Ali vas snem vprašati, ali ste se nadejali, da me dobite tukaj?«

»Videli ste vsaj, da sem se potrudil, da se vam predstavim!«

»Niste imeli prav nobenega strahu?«

»Bil sem popolnoma miren. Saj sem vedel, da imam opraviti s poštenjakom. To naj vam nekoč tudi napišejo na nagrobni kamen.«

»So pa še drugi ljudje, ki stikajo za vami in ki se še malo ne bodo zmenili za čast in poštenje. Policija, moj dragi, kar preži na vas.«

»Policija, moj dragi...«

»Mislim, da to ni kdo ve kaj imenitno.«

»Ste že videli gospico Gilchrist?« je vprašal in zasukal pogovor.

»Iz teh besedi naj pač sklepam, da ste mi tekmeec, ne?« sem vprašal. »Da, videl sem jo.«

Cutil sem se nekako strastno razburjenega in prej ko ne on tudi. Merila sva drug drugega od glave do nog.

»Položaj je vasj zanimiv in svojevrsten,« je iznova pričel.

»Prav imate,« sem odgovoril. »Vendar mi dovolite, da vam čisto odkritosrčno povem, da pihate neprižgano ogelje. To pač moram zaradi dobrotnosti, ki ste jo izkazali ujetniku Champdiversu.«

»To se pravi, da so se nagnjena gospice obrnila v vaš priid, ali ne?« je vprašal porogljivo. »Res, najpša hvala. Ker pa ste mi dali nekaj migljaj, vzemite dober svet v povračilo. Ali je dostojno, je rahločutno, je primerno vedenje poštenega človeka, da pripravite v sramoto mlado damo s pozornostmi, ki vendar ne morejo imeti uspeha, kot sami dobro veste?«

Bilo mi je nemogoče, da bi našel besedico odgovora.

»Oprostite, prosim, če kar prekinem to zabavo,« je še dodal. »Kolikor jaz presodim je brez pomena.«

»Gola resnica,« sem odgovoril. »Kot moj tekmeec vam je samo na izbiri, da ali popolnoma molčite ali da postanete človek brez časti.«

»Na vašem mestu bi jaz ne rekel tega,« je odvrnil in rdečica mu je zalila obraz; »lahko se zgodi, da slišim to enkrat preveč!«

Tako rekoč je odšel naravnost tja, kjer je sedela Flora sredi dvorečih omlednih gzdafinov, meni pa ni preostajalo nič drugega kot da sem šel za njim in se sam učil, kako se človek sam sebe brzda.

Čudno je, kako upade pogum bolj mladim ljudem, brž ko se jim približajo možje pet in dvajset let in več stari. Omedla družba okrog Flore se je razkropila pred majorjem in menoj, ne da bi mislila na odpor in ostali smo s Floro sami. V kotu pri vratih je bil preprih, zaradi tega si je vrgla ogrinjalo čez gole roke in vrat in temni kožuhočinasti obrobek se je ostro odražal od njenega telesa. To nasprotje jo je delalo še lepšo; svetloba se je izdvojila poigravala na njeni nežni koži in na razburjenem obrazu se ji je pojavila druga barva. Samo za kratek hip se je ozrla od enega tekmujočih oboževalcev do drugega in se po vsej priliki pomišljala. Potem pa se je obrnila do Chevenixa: »Vi boste gotovo prišli na ples, major?«

»Bojim se, da ne bom. Imel bom opravlja drugod in tudi čast z vami plesati, gospica Flora, se mora umakniti dolžnosti.«

Pogovor se je nekaj časa sukal o vremenu, nato pa je prešel na vojsko. Nobeden ni zakrivil tega. Razgovor o tem je bil tako rekoč v zraku in ta predmet je moral priti na vrsto.

»Vendar bova nekaj vprašala gospico Gilchrist,« je rekel major.

»Kaj je bolj sorodno ljubezni, sočutje ali občudovanje, gospica Flora?«

»Tako ne,« sem posegel vmes, »vprašati hočeva bolj stvarno. Opišite mi vi svojega moža, jaz pa bom svojega in gospica Flora naj potem izreče sodbno.«

»Mislim, da vas razumem, kaj menite, pa bom poskusil. Sočutje in podobna čustva imajo največjo moč nad srcem. Jaz pojmujem žene bolj plemenito. Prepričan sem, da si mora mož, ki mu darujejo svojo ljubezen, predvsem priboriti njihovo spoštovanje. Ženske ljubijo njegova, ki je vreden junaštva.«

»Vaš mož je častihlepen, gospod,« sem odvrnil. »Moj mož je bolj pohleven, skoraj da ni rekel, navaden zemeljski črv. On nima posebnega zaupanja v samega sebe, nima posebnega junaštva, ki ga mora človek občudovati; on vidi obraz svoje dame, sliši njen glas, ne da bi mnogo mislil, in že je v okovih ljubezni. Kaj drugega neki želi ali zahteva kot sočutje? Sočutje do njegove slabosti, sočutje do njegove ljubezni, ki je njemu življenje. Vi bi radi naredili ženske za premagane, ki povzdigujejo očji k svojemu namišljenemu ljubimcu. Ta je podoben kipu iz marmorja, ki venomer viha nos v zrak. Toda Bog je bil modrejši od vas in tudi najbolj junaški med junaki bo vendarle pokazal konec koncev, da je človek. Midva prosiva kraljično, da razsodi med nama,« sem končal in se globoko priklonil Flori.

»Kako pa naj kraljična razsodi? Dati vam moram odgovor, ki prav za prav ni odgovor. V eter vleče, sam ne veš, od kod; ona gre, kamor jo vleče srce.« Pri teh besedah ji je močna rdečica zalila obraz; jaz pa sem v teh besedah videl neko izjavo in srce se mi je širilo od radosti, Chevenix pa je prebledel.

»Po vaše je življenje prav nevarna loterija, gospica,« je dejal; »vendar jaz še ne bom obupal.«

Moram priznati, da je bil jako čedne zunanosti in ker je bil tudi še zelo zamišljen, je bil na moč podoben kipu iz marmorja, s katerim sem ga bil primerjal.

Nekako ob tem času je vzbudil mojo pozornost nekak nemir in nekako zmedenno vrvanje v sobi zadaj za menoj, vendar se nisem zmenil za vse to kot bi bilo treba. Na Florinem obrazu se je prikazal nov izraz; neprestano mi je delala znamenja s pahljačo in njene oči so me očito proseče gledale. Ni bilo dvoma, da je nekaj želela od mene. Kolikor sem mogel razbrati iz vsega, me je prosila, da naj odidem in se umaknem svojemu tekmeču, kar me pa še malo ni bila volja. Naposled je nestrpno vstala s stola.

»Mislim, gospod Ducie, da je čas, da vam voščim lahko noč.«

Jaz je kar nisem mogel razumeti in sem ji to tudi povedal.

V istem hipu sem že slišal proseči odgovor: »Teta odhaja pravkar iz igralne sobe.«

Priklonil sem se ji bolj hitro kot je mogoče povedati in sem se izmaza. Ko sem se na pragu še enkrat ozrl, sem imel za trenutek srečo, da sem videl veličastvene orise in zleto obrobljena očala starejše gospice Gilchrist, ki je ravno odhajala iz igralne sobe. Ob pogledu nanjo sem bil še bolj hiter. Kakor bi trenil, sem bil na tlaku Ulice na grad. Name so zrle razsvetljena okna, za njimi pa so se pomikale porogljive sence onih, ki so bili še ostali.

26.

Dogodki od torka: Zanka se zožuje.

Dan se je začel z iznenadenjem. Ko sem prišel k zajtrku, sem našel na mizi pismo z naslovom: Cenjeni gospod Edvard Ducie. Silno sem se prestrašil. Tako nas vest nareja strahopetec! Ko sem pa pismo odprl, se je pokazalo, da je bilo v njem samo neko kratko sporočilo gospoda Robbieja, ki mu je bilo prišlo ženo vabilo na ples, ki se je imel vršiti v četrtek zvečer. Kmalu nato je iznenada prišel Ronald.

Podal sem mu smotko, potegnil stol k ognju in mu tam naredil — toliko da nisem rekel udobno, toda nobena beseda ne bi bila bolj daleč od resnice. Vse je kazalo, da je strašno nervozen; ni vedel, ali bi smotko sprejel ali jo odklonil, in ko jo je vzel, zopet ni vedel, ali bi jo prižgal ali mi jo vendarle dal nazaj. »Ste vendarle prišli,« sem rekel mirno, a prisrčno, kajti nisem mu prav nič hotel pomagati iz zadrege.

»Veste, bom popolnoma pošteno povedal,« je pričel. »V veliki zadregi sem.«

»V veliki zadregi sem.«

»In jaz stavim, za kaj gre!« sem vzkliznil. »In zraven tega stavim, da vam lahko pomagam iz te zadrege.«

»Kaj mislite reči s tem?«

»V stiski ste in jaz vam samo rečem, da ste se obrnili do pravega. Če vam je količkaj pomagano s sto funti ali podobno smešno vsoto, prosim, kar povejte odkrito. Takoj dobite lahko denar.«

»Zelo prijazno je od vas, resnica pa je — čeprav ne vem, kako pridete na to misel, da sem res v neki stiski. Vendar nisem prišel zaradi tega.«

»Ste pa tudi dobobra prepričani?« sem govoril dalje. »Denar lahko takoj dobite — do pet sto funtov, če želite.«

»Nadaljevanje prihodnih...«

Iz krajev Kristusovega trpljenja

Kristus je ostal

Pogled na Jeruzalem z Oljske gore

Bazilika trpljenja z Oljsko goro in Jeruzalemom

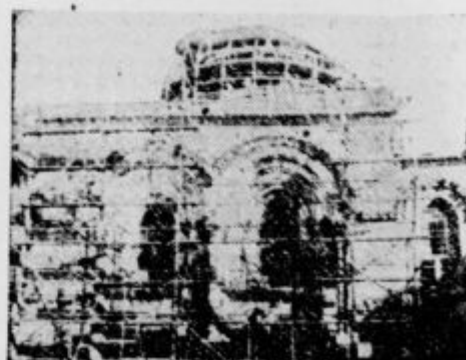
Procesi iz Betfage čez Oljsko goro v Jeruzalem

Vrt Getzemani

Davidov stolp

Cerkev božjega groba v Jeruzalemu

KRALJIČEK

Ljudska povest. Podomacil France Premrl.

»Ali nimate dobre tete, ki vam je naklonjena?« je vprašal Kraljiček.
»Teta je žal umrla. — Ali ne veš tega? — Da, ti si bil izven sveta... Teta me je zapustila, jaz sem uboga sirota na duši in telesu.«

»Zlolenje ti je odprto...«

Žažel je sedaj kar jokati; nato je ustavil svoje solze, dvignil glavo in deklamiral mladeniču polglasno na uho:

»Oh teta moja mila, saj sva vedno se ljubila, zakaj tedaj si tako bridko žalost mi storila, ko s svojo smrtjo si napravila mi mnogo joka, ker prav me razočarala je tvoja oporoka.«

»Teta vam je vendar zapustila kako lepo dedščino?« je pozvedoval kraljiček.

»Žal da ne lepo, ampak grdo. Teta je sicer res dohotila tri tisoč goldinarjev zame, toda od tega dobim le obresti — torej mesečno deset goldinarjev dohodka. Toda kako naj shaja človek s temi borimi desetimi goldinarji na mesec. Potrebuje ne samo za obleko in hrano, ampak tudi za lek proti žej... Janez, bodi pameten, varuj se pijače, kajti pijača napravlja žejo in žej je draga stvar... Kaj sem si na boljšem s temi borimi obrestmi... Le pomisli, po moji smrti ne pripada tri tisoč goldinarjev glavnice meni, ampak v dobrodelne namene. Ali ni to vnebovploje? Teta bi morala razumeti, da bi bil najbolj dobrodelen namen, če bi zapustila svojemu ubogemu nečaku primeren kapital... Janez, svet je trd in mrzel, da ni vredno, da se po njem plazimo, huhuhuhu... Janez, na vsem svetu nimam več nobenega prijatelja razen tebe; toda midva si ostaneva zvesta, kajne? Če potrebuješ kakega sveta, le kar k meni pridi. Jaz poznam svet in sem si nabral izkušnje. Ti bodi nekoč tudi moj dedič. Vse, kar bom zapustil ob svoji smrti, je tvoje, huhuhu.«

Žažel je skoraj na glas jokati, tako da so se svahte začudeno ozrli in so potem s smehom kazali s prestom na škrica in Kraljička. Mladenič je bil v zadregi in ga je bilo silno sram. — Pa že so zaigrali godci vesel valček in takoj se je zavrtelo nekaj parov. Deklica Nežka je zašepetala Kraljičku na uho:

»Ti ljubček, kaj ne, da boš moj plesalec...? Sedaj takoj hočeva zaplesati, pridi, Janez.«

Vstal je od mize in hotel oditi ven; tedaj ga je prijel Nežka krepko za roko in ga zavrtela parkrat naokrog. Zareč od jeze se je iztrgal in je zabrusil predrznemu dekletu ljuto v obraz:

»Ti nevarna punčara, s teboj nočem imeti nič opraviti.«

Ne da bi se kaj ozrl je vzel klobuk in hitel skozi vrata. Vetrnjak je stekel za njim in ga ustavil pred hišo.

»Janez,« mu je rekel očitač, »kaj pa uganjaš?«

»Zamudil sem se že itak predolgo. Sedaj grem svojo pot.«

»Za božjo voljo, Janez, vendar ne boš vse žlahte razžalil?«

»Kaj mi je mar žlahta?« je kljuboval mladenič. »Moja čast, moje dobro ime mi je stokrat več vredno kot vsa žlahta.«

»Ostani tu. Danes itak ne prideš več daleč.«

»Do tam, kot sem nameraval, žal, res ne pridem več, a skušal bom vsaj priti, dokler bo mogoče.«

»Ali imaš kaj denarja za pot?«

»Denarja imam dovolj. Nič vam ni treba, da bi mi dajali, oče.«

»Prav rad bi ti kaj dal, toda jaz sam nimam več ne goldinarja ne vinarja v žepu, hahaha... Toda ti... Janez...« — če si tako dobro založen z denarjem, bi mi pač lahko posodil par goldinarjev.«

»Oče, o posojilu eploh ne govoriva, ampak prej o darovanju... Če boste kdaj res v sili in potrebi, bom že izpolnil svojo sinovsko dolžnost in vam pomagal, kolikor bo v moji moči. Danes pa, hvala Bogu, še ni tako daleč.«

Razočaran je pogledal Vetrnjak sina; temu je bilo bridko pri srcu od sočutja in bolesti.

»Sedaj moram iti,« je rekel s prijaznim glasom; »ostanite z Bogom, oče — oprostite mi.«

»Tu ni treba nobenega oprostjenja. Ostanesh mi pač vedno moj ljubi sin. Piši mi kdaj par vretic, da bom vedel, kod hodiš. Zbogom, Janez!«

Staremu so postale oči vlažne. Podal je fantu roko, ki jo je ta gorko stisnil. Nato je odšel Kraljiček nazaj k Muznikovim, da pobere svoje stvari.

Prav rad bi ti kaj dal...«

Tam je dobil še svojo torbo in palico, toda Majdin šopek, ki ga je bolj cenil kot zaklad, je izginil. Teta Polona je vedela povedati, da je bila tu pred svatovsko gostijo nevesta s svojo sestro Nežko in da sta vzele šopek, ki jima je izredno ugajal. Kraljiček je zaškripal z zobmi od togote, vendar ni maral zaradi enega šopka cvetic napravljati kakega hrupa. Ko je čez nekaj časa pozneje šel zopet mimo Brežanove hiše in slišal notri bučno muziko, plesni ropot in vreščav emeh, je moral opustiti vsako upanje, da bi še dobil svoj šopek. Zamahnil je z roko in odkorakal po cesti naprej. Te nesrečne Bace s klavnoro svatbo in vsemi nevšečnostmi, ki so ga pri tem zadele, ne bo tako kmalu pozabil. Pred ovinkom doline se je še enkrat ozrl nazaj, iz ozadja se je še videl njegov priljubljeni hrib Medgorje. Od popoldanskega sonca ožarjena se je belila iz vrhu cerkev Matere božje. Mladi potnik je privzdignil klobuk in zaklical polglasno:

»Ljuba Mati božja, varuj me na vseh mojih potih! Tebi v varstvo na izročam tudi svojo Majdo, Zbogom, drage Medgorjel! Pozdravite mi Majdo, kolikorkrat se ozre na vas. Na svidenje!«

IX.

Na rokodelskem potovanju je šlo Kraljičku po njegovih željah. Potoval je čez Ljubljano, Celje, Maribor, Gradec in je prišel slednjič do Dunaja.

Na vseh krajih je delal po nekaj tednov in mu po denarju, ki ga je prinesel s seboj, ne samo ni bilo treba seči, ampak je zraven še priložil marsikak prisluzhen goldinarček. Videl je in se naučil mnogo novega in je prišel tudi do tega, da so zgrajene iznajdbe, s katerimi se je ukvarjal mojster Jernej že več let, na čisto napačni podlagi. Vendar se je dobro pazil, da ni Godrnjaču o tem nikdar kaj omenil. Sprva je pisal mojstru vsakih štirinajst dni; ko mu je pa ta na svoj robat način dal razumeti, da je preprosto pisarjenje otročarija in da napravlja nepotrebne stroške, je omejil svoja pisma na vsaka dva meseca. Glavni namen njegovega pogostega pisanja v začetku pa ni bil noben drug kot ta, da je dal pozdraviti Majdo in o njej kaj povprašal. Tu se je pa temeljito ušel. Mojster v svojih pismih ne le ni odgovarjal na njegova vprašanja o Majdi, ampak mu tudi ni nikdar sporočil njenih pozdravov, da, trdovratno se je izogibal, da bi imenoval samo ime dekletovo. To je bilo za Kraljička nezno. Večkrat je bil v veliki ekušnjavi, da bi deklici sam pisal. V teh okolištinah, v katere ju je spravil Godrnjač, bi to vendar ne bila nobena krivica... Toda ne, mojstru je dal besedo, da bo opustil vsako dopisovanje z Majdo, in svoje besede ne sme na noben način prelomiti — če ne drugega, bi bilo to vsaj neznačajno.

Podobno kot Kraljičku se je godilo Majdi. Morala je vsak dan prinašati s pošte stičeva naročila in dopise, in tu je bila pozorna na vsako pismo, ki ga je pisal njen zarocenec mojstru. Spoznala ga je že po pisavi mladeničevi in razen tega je bil vsakokrat na zadnji strani ovojnice naslov odposiljatelja. Ko je Godrnjač pismo prebral, je vprašala radovedno:

»Ljubi stric, povejte, kaj neki piše Janez?«

Nato je Godrnjač zamrmral:

»Nič posebnega. Same neumnosti.«

»Ali se ima dobro? Je zdrav?«

»Nič ni v pismu o tem, da bi se kaj slabo počutil.«

»Ali mene nič ne pozdravlja?«

»Saj nisi nič bolna.«

»Toda, stric, ljubi strček, od mene morate sporočiti Janezu prav lep pozdrav, ko mu pišete — kaj ne, da boste?« se je dobrikala.

Tedaj je zarenčal še bolj godrnjava:

»Ti priliznjena mačka! Bom že pisal, kar je potrebno.«

Tako in podobno je odpravljaj Godrnjač dekle veakokrat, ko ga je povprašala o tem, kaj piše mladenič.

Majda pa je bila prava Evina hči, radovedna in zvedava kot prava mati. Opazila je, da vkatne stric Janezovo pismo, ko ga prebere, ponavadi v notranji žep svoje delovne halje. Haljo pa je veakokrat pred obedom odložil in jo obeel na obešalnik na hodniku. Tam je bilo Majdi prav lahko izmakniti pismo iz žepa, da ga je v kuhinji naglo prebrala in potem previdno zopet vtaknila na svoje mesto. V pismih je sedaj čitala, kako Janez prav toplo o njej povprašuje, kako je v skrbih zanjo, in med vreticami je mogla tudi razbrati, kako hrepeni po njej. Na koncu vsakega pisma je stalo:

»...ga je v kuhinji naglo prebrala...«

»Prosim, izročite ljubi Majdi prav lep, srčen pozdrav.«

Nekoč je potožil mladenič v pismu, da mu ni Majda še nikdar poslala kakega pozdrava. — Tedaj je bila nevoljna nad stricem in se je hotela že vdati ekušnjavi, da bi Janezu osebno pisala. Spomnila se je pa, kakšen ravenš je napravil stric tedaj, ko je stekla za Janezom s šopkom rož.

(Nadaljevanje prihodnjik.)

Kaj je NOVEGA

Blagoslovljene velikonočne praznike
vsem naročnikom, bralcem, prijateljem
in rojakom
vošči »Domoljub«

70 letnico

je 12. t. m. obhajal velikolaški župnik in svetnik g. Jakob Ramovš. Že 47 let blagoslovljeno deluje v tej župniji, najprej kot kaplan, nato pa kot njen župnik. Čudovite duhovne in tvarne dobrote je ta skromni gospod že naklonil svoji fari. Ta pa se tudi zaveda, kaj g. svetnik zanjo stori ter mu je hvaležna in je zlasti te dni zanj molila, kakor tudi on obilno

moli za svojo zaupano mu čredo. Ta lep življenjski jubilej pa je g. jubilar moral obhajati v razmerah, ki so bodisi zanj, bodisi za njegovo farno in za vse Slovence nepopisno žalostni. Nikakor ni čuda, če so ga žalostni dogodki, ki tudi njegovi fari niso prizanesli, hudo potli. Ko so ljudje strmeli zaradi njegove žalosti, jim je dejal: »Saj ne morete razumeti, kaj taki dogodki pomenijo za župnika, ki je s svojo farno tako zrastle, kakor sem jaz.« In dobri laščani se tega tudi zavedajo, zato tako globoko spoštujejo svojega župnika, ki jim je pravi duhovni oče. Bog ga ohrani še mnogo let ter da njemu, njegovim in nam vsem dočakati veselejših dni!

Velikonočni pozdravi naših fantov

Prejeli smo tele pozdrave od naših fantov v Nemčiji:

Ti-le vojni ujetniki voščijo srečne in vesele velikonočne praznike vsem domačim, znancem in prijateljem ter vsem bralcem »Domoljuba«. V imenu vseh piše Oberman Stanko št. 3278. S svojimi tovariši je v Nemčiji v taborišču M. Stammlager XC. Voščila in pozdrave pošiljajo: Oberman Stanko, Plut Martin, Pezdirc Janez, Humljan Ivan, Bukovec Jože, Tomc Ernest, Ilenič Peter, Matkovič Anton, Vrtin Janez, Marentič Janez, Toporišč Alojz, Kočevar Janez, Zlogar Franc.

Vsem domačim, bratom, sestram, znancem in prijateljem voščijo srečne in vesele velikonočne praznike fantje iz tujine: Simončič Jože, Drašiči 16, Kuzmijak Franc, Radovica, Simončič Jože, Drašiči 10, Kočevar Anton, Dol. Lokvica 3, Režek Marko, Stari trg ob Kolpi, Hudorovic Rudolf, Dragovanja vas, Jakša Jože, Zajčji vrh pri Črnomlju, Novak Franc, Dol. Paka, Vrščaj Janez, Otovec pri Črnomlju.

d Dovolilnice za prevoz semena. Da bi pomagali kmetovalcem, ki imajo zadevne dovolilnice za prehod blokov in morajo prevažati semena iz notranjosti Ljubljane na zunanjo ležajo polja ali iz občin v bližini nadzorne črte proti notranjosti te meje, je Prehranjevalni zavod za ljubljansko pokrajino poveril Kmetijskemu društvu izdajo za devetih dovolilnic. Kdor hoče tako dovoljenje dobiti, naj se obrne na Združenje kmetovalcev, ceste Ariella Rea 2 (bivša Gosposvetska cesta) od 9 do 12. S seboj naj prinese potno dovoljenje in listino, na podlagi katere je dobil to potno dovoljenje (dokazilo o lastništvu, dokazilo gospodarskega urada itd.). Kmetovalcem, ki bi morali semena prevažati iz oddaljenih občin v Ljubljano, bo dovoljenje za prevoz na zahtevo zainteresirani izdal Prehranjevalni zavod.

d Nove doklade za nameštence in delavce v industrijskih, trgovskih, kreditnih in zavarovalnih podjetjih bodo imele veljavo od 21. aprila t. l. za ves čas vojne. V tistih krajih, ki jih bo označilo notranje ministrstvo kot torišče nasprotnikovih vojnih nastopov, bodo dobili nameštenci dnevno 13, nameštence 8, delavci 10, ženske in mladina pod 18 leti pa 6 lir. Nameštenci zgoraj navedenih panog v vseh drugih krajih 8, nameštence 4, delavci 6, ženske in mladina pod 18 leti pa 3 lire dnevno. Imenovane doklade bodo priznane za vsak dan dejanskega dela. Državnim nameštencev in upokojevcem se nove doklade ne tičejo.

d 3511 članov je šelo Društvo Mali gospodar ob letošnjem obnem zboru. Prejšnje leto samo 372. Paš lep napredek! Naj bi delavna ustanova dosegla tudi popolno enakopravnost med člani v bloku in izven bloka.

d Ducejevi nagradi dročkoma je pristojna oblast podelila Kovačiču Josipu in Matildi z Rožič vrha pri Črnomlju ter Smolej Ani iz Pristavljave vasi v občini Št. Vid pri Stični.

d Osrednji protibogokletniški odbor v Rimu je tudi letos povabil vse italijanske industrije, da na letni petek, 23. aprila uveljavijo v tovarnah in obratih triminutni molk v počastitev Kristusove smrti.

d Najvišja cena neposnetega mleka je sedaj oblastno določena takole: pri proizvajalcu liter 2 liri. V Ljubljani franko mlekarina, včevši vse javne davščine: a) pri veleprodajalcu 2,38 lire liter, b) pri prodajalcu na drobno liter 2,50 lire.

d Uradne ure so od 1. aprila dalje ob delavnikih od 3.30 do 12.30 ter od 15.30 do 18.30. Ob sobotah so uradne ure od 8.30 do 13. Ob sobotah popoldne in ob nedeljah ni uradovanja.

d Dve smrtni nesreči. V večki papirnici je bila zaposlena 23 letna delavka Francka Zajčeva. Ta se je oni ponedeljek peljala iz Vevč v Zadovolno na tovornem avtomobilu, ki je vozil skozi Zeleno jamo. Pri železniškem podvozu v Zelenu jami, ki je zelo nizek, se ni z glavo sklonila in je z njo zadela ob zidni rob. Udarce je bil močan in smrten. Nezvestno so prepeljali v bolnišnico, kjer je kmalu podlegla hudi poškodbi. — Druga prometna nesreča se je primerila na kolodvoru v Zagorju. Petnajstletna Lenka Šetinova iz Zgornjega Kašlja je skočila iz vagona tako nesrečno, da je padla pod vlak. Kolesa so ji odrezala obe nogi. Pripeljali so jo v ljubljansko bolnišnico, toda vsaka zdravniška pomoč je bila zaman, ker je dekle izkrevavelo.

d Padeželske nesreče. S peči je padel in si zlomil nogo 8 letni tesarjev sin France Zabukovec v Grosupljem. — V Vrbljenah pri Igu so se otroci igrali, ali so se mesarje. Pa je neki deček odsekal prste na levici 2-letnemu delavčevemu sinčku Jožetu Erjavcu. — Desno nogo si je zlomila 17 letna Marija Mramorjeva z Bloka, ko je padla z lestve. — Pri padcu z voza si je zlomil desno nogo 14-letni Marjan Tratnik iz Zg. Zadobrova. — Povožen je bil in precej poškodovan po životu mali Peter Zumberger od Dev. Mar. v Polju. — Pri padcu si je zlomila desno 10 letna Danica Remčeva iz Stične. — Desno nogo si je zlomil 6 letni Jože Janežič z Grosupljeva levico pa 13 letni Ciril Grmek z Turjaka.

d Še nekaj nezgod. Posestnik, 41 letni Matija Zajec je imel opraviti pri voznem dvigalu, ki mu je po nesreči padlo na desno nogo in mu jo zlomilo. Poškodovani posestnik je doma iz Račne na Dolenjskem. — Anton Trunkelj, 41 letni mizar je bil v svoji delavnici zaposlen pri cirkularni žagi, ki mu je po nesreči odrezala prste leve roke. — Konj je močno brenil v glavo posestnika sina, 10 letnega Metoda Pucharja na Sapi pri Šmarju na Dolenjskem. — Josip Ciglar, 45 letni posestnik v Kriški vasi je cepil na dvorišču drva. Poleno mu je z vso silo odletelo v obraz, tako da je dobil hude poškodbe.

d Prvi Pokrajinski ženski tašijo so ustanovili v Ljubljanski pokrajini 13. aprila in sicer v Kočevju.

d V spomin na 450 letnico kapitlja bodo imeli v Novem mestu od 10. do 19. aprila misijske pobožnosti.

d Vse, ki je poslano iz Italije v Ljubljansko pokrajino je izvzelo obveznosti plačila 2% dohodninskega prometnega davka.

d Trafikantom v vednost. Od 1. aprila dalje morajo biti — dokler ni preklica — trafike od

»Domoljub« bo mogel izhajati tako skrbno urejevan kakor dosedaj le, če bo vsak plačal naročnino zanj!

NOVI GROBOVI

† Janez Goršič. Po dolgi in mučni bolezni, ki jo je Bogu vdano prenašal, je odšel v večnost 51 letni g. Janez Goršič, posestnik v Mali vasi pri Grosupljem. Zapušča ženo in tri nepreskrbljene otroke. Naj mu sveti večna luč! Zaljubljen naš iskreno sožalje!

† Zaje Marija. Mnogo prijatelj in znanec je dne 15. aprila spremljal na zadnji poti 78 letno Zaje Marijo v Zg. Zadobrovi. Vsem iskrena zahvala. Rajnici naj sveti večna luč!

V Stražišču je umrl v 55. letu starosti posestnik in delavec TPD Leo Matajc. — V Petrinji je zapustil solzno dolino šolski nadzornik in pokojni Božidar Betriani. — V Virmašah pri Škofji Loki je zaspala v gospodu 83 letna Hribernik Marija roj. Hafner, pd. Zidančkova mama. — V St. Jerneju je odšel v večnost čadski šolski upravitelj Adolf Zajec. — V Mali vasi pri Grosupljem je zapustil ta svet 51 letni posestnik Janez Goršič. — V Ljubljani so umrli: 83 letni posestnik Lovro Zajec, Marija Gabrovšek, poročnik v p. 63 letni Tomazič Franc, upokojeni uradnik 72 letni Vavpetič Franc, Marija Stanko roj. Hrovat, dolgoletni elektrotehnik Ljudske tiskarne Janez Ovsec, Franc Mlakar, Zora Zupan, in mati profesorja 93 letna Antonija Cotič. Naj počivajo v miru! Preostale tolaži Bog!

prte ob delavnikih od 6.30—21. Za nedelje in praznike ni spremembe. To velja za mesto Ljubljano.

d Vsi Italijanski državljani moškega spola, rojeni leta 1924, bodo od 10. do 31. maja poklicani pod orožje.

d Tri mesarje in enega peka so policijske oblasti v Milanu poslale v koncentracijsko taborišče, ker se gospodje mojstri niso držali predpisov o prodaji mesa oziroma kruha.

d Zatemnitev traja sedaj od 21. do 6 (od 9 zvečer do 6 jutraj).

Okrog sosedov

s Srbski kmetijski fanti na nemške kmetijske tečaje. Srbski ministrski predsednik general Neđić je izbral novih sto srbskih kmetijskih fantov ter jih bo v kratkem poslal na šestmesečni kmetijski tečaj v Nemčijo.

s Zagrebški velesojem, ki bi se moral vršiti ob koncu aprila, je odpovedan.

s Lep uspeh pri delu za čiščenje hrvaščine je dosegel urad za hrvaški jezik v Zagrebu. Te dni je bilo v hrvaškem radiu v tem pogledu že 200. predavanje. Poročila pravijo, da so imela predavanja velik vpliv na odstranitev srbskih izrazov iz hrvaščine.

s Spodnja Stajerska meri 6782 kv. km in ima 551.610 prebivalcev. Veliki Maribor šteje danes 73.000 prebivalcev.

s Vzajemnost pri oranju. Na večjem zboru zaupnikov na Plehanu pri hrvaški Derventi so sklenili, da bodo kmetje brezplačno orali zemljo tistim, ki se bore na raznih bojiščih. Doslej so že opravili 50 brezplačnih dni oranja.

s Donavsko obalo bodo pogozdili ustaši. Hrvatska ustaška mladina v Hrvatskih Karlovcih je sklenila pogozditi desno obalo Donave od Hrvatskih Karlovcov do Kališta. Omenjena mladina je svoj sklep že pričela izvajati ter je v zadnjih dneh na obali Donave zasadila 4500 mladih topolov in vrb.

s V taborišča pojdejo člani družin pobeglih oseb. V Zagrebu so te dni objavili zakonsko odredbo, ki določa, da se lahko člani družin tistih oseb, ki same ali pa skupno z oboroženimi od delki rušijo javni red in mir ter varnost ali ki ogrožajo mir in red hrvatskega naroda ali izvršujejo kakšno nasilno dejanje proti državi ali posameznim osebam, lahko pošiljajo na prisilno delo v zbirna taborišča. V ta taborišča se lahko pošiljajo tudi člani družin pobeglih oseb. Takta taborišča lahko ustanovljajo ravnateljstvo za javno varnost in red v hrvatskem notranjem ministrstvu.

s Poslednja možnost za nemško državljanstvo. Od dne 27. marca dalje razčiščajo krajevne skupine Heimathunda pripadnost vseh tistih spodnještajerskih mož in žena, ki so bili rojeni pred 31. marcem 1927 in doslej še niso včlanjeni v Heimathund. To je zdaj poslednje generalno prečiščenje vseh nejasnih zadev, ne glede na to, ali posamezniki doslej niso zaprosili za sprejem v Heimathund ali pa so bili odklonjeni. To je poslednja možnost, da se uredi pripadnost v Heimathundu in s tem nemško državljanstvo.

ČUDA čenje nadvse

ŽIVI VODNJAKI

V puščavah Afrike in Amerike in po slanih pokrajinah Azije je kaj malo življenja. Zareče tropično sonce in veter sta izsušila zemljo, da se je spremenila v pusto in peščeno puščavo. V teh od Boga zapuščenih krajih raste le malo rastlin, ki naj nekoliko poživijo enolično pokrajino. Pa še te rastline so odvrgele liste ali pa so jih preuredile v obrambne trne, da se tako obranijo lačnih in žejnih puščavskih živali.

Tam, kjer več let ne dežuje, v sruči Azije, rasto ob robu slanih puščav drevesa, ki so popolnoma brez listov. Gole, črnkasto rjave veje so trde ko jeklo in so celo za kurjavo neuporabne. Kako žalosten je pogled na ta vedno gola drevesa, ki jim domačini pravijo sarsal. Pijla rosa je edina voda, ki daje življenje tem okostnjakom.

Tako visoke kakteje rastejo v Kaliforniji. Papige si napravijo v sočnem mesu teh nebohtnikov udobna gnezdeca, da so varne pred sovražniki. Luknje, ki so na sliki dobro vidne, so vhodi v njihova bivališča.

V ameriških puščavah rastejo kakteje, ki jih Indijanci in popotniki imenujejo žive studence. Tudi te rastline so izredno trdožive in vzdržijo po več let brez vsake vode. Do pol metra visoke in skoraj prav toliko široke rastline so obdane z močnimi, precej dolgimi in prav na gosto poraslimi trni. Koža je trda in gladka. V notranjosti ima kaktus mehko in sočno meso, polno dragocene vode. Od žeje umirajoči popotniki, ki so zašli od karavanske poti, zaznamovane le z drogovi, bi morali brez-pogojno umreti, če bi ne rasel po teh puščobah ta kaktus, ki je res pravi, živi studenec. Med ostre bodice žejni popotnik potisne izvotlene lesene cevi, po katerih priteče rešilna voda. Nekateri odstranijo z nožem bodice in srkajo vodo kar iz kaktusa. Tudi živali, zlasti konji, ki trpe hudo žejo, se poslužijo tega kaktusa. S kopiti obtočijo trne, nakar rastlino použijejo.

Kako modro ravna narava! Ko bi kaktus ne imel trnov — ki so le v trne spremenjeni listi — bi sočno meso požrle živali, čeprav bi ne trpele velike žeje. Tako pa se človek in žival le v skrajni in hudi žeji loti bodečega, živega studenca. Nikoli ne bomo zvedeli, koliko ljudi in živali so te samotne rastline že rešile.

V puščavah, kjer le v daljših časovnih dobah prav malo dežuje, rasto posebne rastline,

ki so z našo bučo v tesnem sorodstvu. Domačini pravijo tem rastlinam quarequi (kvarekvi). S pravo pohlepnostjo raztezajo dolge korenine, ki v času deževja posrkajo neverjetno veliko vode in jo shranijo v bučam podobne odebeline, ki se nahajajo na koreninah. Ko sonce prežene oblake in razgreje zemljo, usahnejo vse rastline, ki se vročemu soncu in suhemu vetru ne morejo ustavljati. Le kvarekvi mirno raste, saj hrani v svojih rezerviranih 15 litrov vode, ki jo skrbno in previdno izrablja. V začetku suhe dobe porabi rastlina kaj malo vode. Največ jo prihrani do poslednjih dni, da se morejo cvetovi razviti, oprasiti in nastaviti plod. Seme dozori vedno v začetku deževne dobe, takoj vzkali, da se more mlada rastlinica pravočasno zakoreniniti in napolniti shrambe z vodo. Tudi teh rastlin se ljudje in živali kaj radi poslužujejo.

Na otoku Madagaskarju raste do 10 m visoko drevo, ki ga zaradi njegove posebnosti imenujejo »drevo popotnikov«. Listni peclji tega drevesa so izredno široki in obdajajo dve tretjini veje oziroma debla. Tako nastane med debelom in pecljem precejšen prostor, v katerem se nabira voda, ki tudi v nekih letnih časih ne izgine. Ker izloča lubje tega drevesa neko kiselkasto snov, ki preprečuje, da se voda ne more usmradi, ostane ta vedno pitna. Zaradi kislega okusa cenijo to vodo zlasti popotni ljudje.

V južnih delih Afrike raste zanimivo drevo, ki ga domačini visoko čislajo ter postavljajo svoje vase le v bližino teh dreves, ki so pravi vodnjaki in tako jim pravijo tudi tamkajšnji prebivalci. V začetku raste drevo navpično kakor vsa druga drevesa. V višini kakih dveh metrov nenadoma preneha rast, deblo se vedno bolj oži, dokler se ne posuši. Domačini vrh navadno posekajo. Ob straneh okoli debla požene drevo — kakor pri nas okoli štora — močne veje, ki stoje gosto druga poleg druge. Mah,

razni lišaji in alge zamaše še ostale odprtine, tako da veje napravijo nekakšno gnezdo, ki ne prepušča vode. Ob nalivih v deževni dobi se steka deževnica po gosti listni strehi v tako pripravljeno posodo in jo kaj kmalu napolni. Ob času suše varujejo vodo pred sončnimi žarki tropskega podnebja gosta krošnja listov in vej, da jo sonce ne more segreti in izpariti. V teh zbiralnicah se obdrži voda vso suho dobo in služi domačinom v času, ko usahnejo vsi naravni vrelci.

Takih in podobnih čudes je v rastlinskem kraljestvu zelo mnogo. Povsod srečujemo stvarnikovo roko, ki na čudovite načine skrbi za ljudi in živali. Puste in mrtve puščave ožive pod Njegovo roko, skalnati hribi se odenejo z zeleno odejo, v vsakem še tako pustem in mrtvem kraju najdemo živali in rastline, ki se neprestano trudijo, da bi dale življenje divjini in jo napravile zanimivo.

V južnoameriških gozdovih raste nadvse zanimiva orhideja — *Coryanthes* ji pravijo učeni ljudje — in je podobna našemu ceptcu ali lepemu čevlčcu. Tudi cvet ima približno enake barve, le da je trikrat večji. Na ustnico, ki je krvavordeča, privablja čebele, ki si zažele dišečega medu. Med je sicer okusen, toda skrivnostna rastlina ji je primešala omamnega strupa. Čebelici, ki se je napila tega medu, se naenkrat zvrta v glavici in pade v odprto posodo, ki visi ob cvetu navzdol in je napolnjena z mrzlo vodo. Seveda se mrzla kopel omamljeni žuželki ne zdi ravno prijetna, ima pa dobro lastnost, da pijančka stregne. Seveda prične čebelica iskati izhoda. Stene ječe so gladke in mastne, da revica vedno znova pada v vodo. Končno se ji le posreči, da odkrije prav drobno odprtino, ki je ozka, da se čebelica komaj prerine skozi. V tem »tunelčku« so zgoraj nameščeni lepljivi prašni mešički, pred njimi pa stoji cvetna brazda. Čebelica, ki je opravila prvo »neprostovoljno kopek«, še ne oprasí cveta, ker stoje prašniki za pestičem. Toda poželenje po medu je tolikšno, da še čebelica ne more kaj in se vsede na nov cvet te zapeljive orhideje. Seveda vsa omamljena zopet štrbunkne v mrzlo vodo. Ko se ji posreči priti se skozi odprtino, oprasí tudi pestič, ker nosi na kožuščku lepljiv cvetni prah prejšnjega cveta. Kakor pravi očividec, imajo te orhideje toliko obiskovalcev, da lezejo čebelice kot pri procesijah druga za drugo iz cvetov,

NAŠI VELIKI MOŽJE

HIERONIM MEGISER

Veliki učenjak in jezikoslovec Hieronim Megiser je bil sicer nemškega rodu, a je njegovo delo za Slovence tako pomembno, da ga lahko štejemo v tale naš pregled naših velikih mož.

Rodil se je 1554 v Stuttgartu na Nemškem, študiral na vseučilišču v Tübingenu, kjer je bil sošolec in veliki prijatelj Slovenca Dalmatina in dveh Trubarjevih sinov. Okoli l. 1581 je prišel Megiser na Slovensko kot domači učitelj v družini Janža Khisla na Fuzinah, eno uro pod Ljubljano. Še istega leta pa je odšel v Padovo študirati pravo, od tam pa je 1585 popotoval v Bologno, Sieno in celo v Rim. Leta 1588 je prepotoval vso Italijo in se mudil tudi na otoku Malti. Nato je bil dve leti v Gradcu, pa ga je popotna žilica zopet spravila na pot po Nemčiji, Nizozemskem in Angleškem. Od 1593 do 1601 pa je zopet bival med Slovenci, in sicer to pot v Celovcu kot vodja tamkajšnje stanovske gimnazije. Končno je šel v Frankfurt in Linc, kjer je umrl 1619.

Znanje Hieronima Megiserja je bilo obširno in globoko, saj je izvrstno obvladal latinski in grški jezik, celo prvo turško slovnico v nemškem jeziku je izdal prav on. Bil pa je dober poznavalec tudi zemljepisja in zgodovine, zdravilstva in mehanike. Človeka, ki obvlada toliko jezikov in znanstvenih predmetov, imenujemo polihistorja. Megiser je napisal nič manj kot 42 knjig o najrazličnejših vedah in še v njegovih zapuščini so našli 30 večjih rokopisov.

S slovenščino se je seznanil Megiser deloma že v Tübingenu v družbi Dalmatinovi in Trubarjevih sinov, podrobneje pa na Fuzinah pri Khislovih, in še posebno v Celovcu. To njegovo znanje slovenščine je Slovincem prineslo veliko korist — namreč prvi slovenski slovar z naslovom *Slovar štirih jezikov* (*Dictionarium quattuor linguarum*) iz leta 1592. Ta prvi slovenski slovar je doživel še drugo izdajo po samem Megiserju v Frankfurtu 1608, tretjo pa po jezuitih v Celovcu 1744. Prva njegova izdaja je izšla v Gradcu. Slovar je sestavljal tako, da so nemške besede tolmačene najprej latinski, potem slovenski in končno italijanski, zato nosi ime *Slovar štirih jezikov*. Slovenske besede je dobil Megiser deloma iz Dalmatina in Bohoriča, deloma pa iz živega govora, posebno na Koroškem.

Ta Megiserjev slovar je imel za slovenske starejši pisatelj prav velik vpliv, saj so ga uporabljali skoraj vsi tja do Pohlina in Gutsmana v drugi polovici 18. stoletja. Megiser sam je delo iz prvega slovarja obnovil v knjigi 1603 z naslovom *Večjezični zaklad*. V njem je celo pomnožil slovenski besedni zaklad s številnimi izrazi s Koroškega in Štajerskega, celo iz Prekmurja.

Izmed številnih Megiserjevih zgodovinskih knjig je za nas posebno pomembna knjiga *Annales Charinthiae* (Letopisi Koroške). To delo je izšlo v Leipzigu 1612. V nič manj kot v dvanajstih knjigah popisuje Megiser kot prvi

celotno zgodovino Koroške. Prvi del popisuje najstarejšo zgodovino, seveda še vso prepleteno z bajkami in pripovedkami. V sledečem delu je natančno popisano ustoličevanje koroških vojvod. Pomembne so slike in opisi knežjega kamna pri Krnskem gradu in vojvodskega prestola na Gosposvetskem polju. Na koncu dela so vtisnjeni vsi grbi koroških plemičev in njihovih družin.

Dasi to delo ni vseskozi dovolj zanesljiv vodnik za zgodovino Koroške, je vendarle izredno pomembno posebno v tistih poglavjih, ki v njih popisuje 14. in 15. stoletje. Delo Letopisi Koroške so bili važna vir velikemu zgodovinarju Kranjske Janezu Vajkardu Valvazorju, ko je pisal svoje najznamenitejše delo *Slava vojvodine Kranjske*. Seveda tudi Valvazor ni vseskozi zanesljiv vodnik po zgodovinskih tleh naše domovine, ker je tudi pri njem le preveč pravljic in pripovedk, ki jim pisatelj pripisuje preveč resnice.

Hieronim Megiser je potemtakem za Slovence pomemben kot prvi sestavljalec slovenskega slovarja (nemško-slovenskega) v drugi polovici 16. stoletja in kot prvi zgodovinar Koroške dežele. Dasi je njegov slovar pozneje zgubil svoj pomen in akoprav ni njegova zgodovina Koroške vseskozi dovolj zanesljiva, vendarle se je s tema dvema deloma uvrstil med tiste pomembne moze tujega rodu, ki so slovensko ime in naš jezik ter našo lepo domovino ponesli v svetovno književnost in v svetovni knjižni izpričali naše bivanje in našo visoko kulturno stopnjo. Prav zato pa mora biti njegovo ime in delo tudi v našem pregledu poudarjeno.

Križanka št. 1

1	2	3	4	5	6	7	8	9
10					11			
12			13			14		
15	16	17		18	19		20	
21	22		23	24		25	26	
27								
28		29				30		
31	32		33	34		35	36	
37		38	39		40	41		42
43				44				
45								

Vodoravno: 1., 27. in 45. Kaj ti želi uredništvo Domoljuba?, 10. preprost zdravnik, 11. zelenica v pušavi, 12. žukojed, kmet se jezi nanj, 13. stari oče, prednik, 14. kesanje, obžalovanje, 15. konica, trn, bodica, 17. reka v Romuniji, pritok Donave, 19. prednji del voza, 21. svetopisemska oseba, tesal je barto ob potopu, 23. ud družine, ženski potomec, 25. gostija, veseljačenje, 27. glej pri 1. vodoravno!, 28. klica, poganjek, del rastline, mlakuža, 29. irska uporiška organizacija (kratica), 30. oblika cvetenja pri prosu, 31. strast, gon, 33. poklon, darilo, 35. del obraza, čutilo vida, 37. prgišče, povesevno trave, 39. vrtna hišica, 41. hrast, kraj pri Domžalah, 43. bajselovni grški letalec, 44. oseba iz Schillerjeve igre Don Carlos, 45. glej pri 1. vodoravno!

Navpično: 1. del obraza, v — — — povedati, 2. nordijsko ime, oseba iz Sirote Stine, 3. pripadnik izumrlega naroda, tovariš Slovenov, 4. strupena kača, 5. velika ptica, 6. lesena posoda, 7. ločilo, mizarska potrebščina, 8. svetopisemski prerok, 9. naselbina, človeško bivališče, 15. pol-

drag kamen, 16. znamenit učenjak, strokovnjak za elektriko, ki je pred kratkim umrl v Ameriki, 17. mesto ob Ohridskem jezeru, 18. lovec, naslov neke opere, 19. vrsta vina, 20. ena izmed deveterih muz, boginja pesništva, 22. osebni zaimek, 24. skala, 26. žensko krstno ime, 32. kraj pri Trbovljah, 34. ud družine, 36. prevozno sredstvo, 37. del oblačila, 38. madžarsko moško krstno ime, padel, 39. švicarski kanton, 40. pristanjsko mesto na Finskem, 41. reka v Rusiji, 42. korobač, palica z jermenom.

PRAVNI NASVETI

Preizek dedni delež. S. L. I. Vsak otrok ima pravico, da po starših podeduje vsaj »dolžni« ali najni delež, ki znaša polovico tega, kar bi mu pripadalo po zakonitem dednem nasledstvu. Če vam sestre, ki se čutijo pri dediščini prikrajsane, grozijo s tožbo zaradi dopolnitve dolžnega deleža, morete že pred pravdo sami preceniti vrednost zapuščine in izračunati, koliko bi vsak dobil, če bi vsi otroci dedovali enako, to je vsak po eno četrtino, ker ste štirje. Polovica od četrtine, to je ena osmina, je pri štirih otrocih dolžni delež. Če torej vaše sestre, ki se čutijo prikrajsane, niso dobile niti vsaka po eno osmino vrednosti zapuščine, imajo pravico do dopolnitve njihovega dednega deleža. To pravico lahko uveljavljajo s tožbo v treh letih po zapustnikovi smrti, ako bo prišlo do cenitve zapuščine, se bodo precenile vse v to zapuščino spadajoče premičnine in nepremičnine, vse pravice in terjatve, ki jih je bil zapustnik upravičen prosto zapustiti svojim naslednikom in vse kar je dedič ali voliljennik morda v zapuščinski eklat dolžan. Zapustnikovi dolгови in druga bremena se odračunajo. V dolžni delež pa se vračuna, kar je morda dal zapustnik za časa svojega življenja otrokom za doto ali kar je morda potrošil za plačilo dolgov polnoletnega otroka.

Proglasitev poti za občinsko. K. S. V. Zmotjste, ko mislite, da občinski odbor lahko brez nadaljnjega proglasi pot čez zasebno zemljišče za občinsko pot. To se more zgoditi samo s pristankom lastnika zemljišča, ki je upravičen zahtevati za odstop zemljišča primerno odškodnino. Seveda pa se privatno zemljišče v primeru potrebe sme razlastiti tudi proti volji lastnika. Tudi v tem primeru ima lastnik pravico do primerne odškodnine.

Nakup deležev skupnega zemljišča. J. M. Zakaj komisar za agrarne operacije zadeve še ni rešil, nam ni znano. Verjetno iz enakih razlogov, iz kakršnih tudi vi težko pridete do sodišča ali k notarja. Bo pač treba počakati.

Dedovanje po sestri. N. P. Z. Sestra je po očetovi smrti prevzela hišo in kmalu nato umrla brez oporoke, ne da bi preostali sestram izplačala zakoniti delež po očetu. Zapustila je vdova brez otrok. Vprašate, kaj bodo dobile preostale tri sestre pokojnice. — Pri cenitvi zapuščine pokojne sestre se bodo upoštevali vsi dolгови, tako da se bodo od vrednosti zapuščine odšteli tudi zneski še ne plačanih dednih deležev po očetu. Čista zapuščina bo pripadla zakonitim dedičem, in sicer vdovec pokojne bo dobil polovico, ostalo polovico pa dolo po enakih delih sestre. Vsaka izmed teh sester bo dobila torej poleg še neizplačanega očetovega deleža še po eno šestinko čiste vrednosti sedanje zapuščine.

Zakupnina njive. S. J. Pred tremi leti ste dali njivo v najem za tri leta proti letni zakupnini 100 din. Vprašate, koliko smete sedaj zahtevati zakupnino ali 100 lir, kakor prej 100 din ali samo 38 lir. — Ker ste dali njivo v najem za tri leta proti letni najemnini 100 din, ne morete pred potekom 3 letne zakupne dobe najemnine povišati, niti je ne bi smel zakupnik brez vašega pristanka znižati. Uradna zamenjava dinarjev v lire je bila 100 din za 38 lir in zato smete zahtevati le po 38 lir letne najemnine.

Izbris kazni. J. K. Vložite prošnjo pri onem sodišču, kjer ste bili kaznovani. Nato bo sodišče v posebnem postopku ugotovilo ali obstajajo pogoji za izbris kazni ali ne. Če bo uvidelo, da imate

pogoje za izbris, bo kazni izbrisana in se bo smatralo, kakor da niste bili nikoli kaznovani.

Nemaren dolžnik. L. F. Če vam dolžnik ne vrne denarja sam od sebe, ga morate pač terjati. Če bi bila terjatev brezuspešna, ga morate tožiti. Tožbo, oziroma plačilno povelje lahko predlagate na uradni dan pri sodišču na zapisnik. Če nimate denarja niti za koleke, potem si preskrbite ubožno spričevalo in vas taka tožba ne bo nič stala.

V dramskem gledališču v Ljubljani so se začele pasijonske predstave. Uprižarjajo E. Gregorinovo dramo »V času obiskanih« — šest postoj o Jezusovem poslanstvu. Napisane so na podlagi evangelija in tistega časa, ko so križali Jezusa. Drama ima naslednje postaje: I. Jezus-Poslanec. Godi se na dvoru poganov v templju. II. Duhovnik. V obrednici Jožefa iz Arimateje. III. Sodnik. V zbornici Velikega zbora v templju. IV. Kralj. Pred sodnim stolom in v sodni hiši. V. Človek. Na spodnjem in zgornjem dvorišču sodne hiše. VI. Sin božji? Na Golgoti.

Vsi prizori so čudovito lepi in globoko preseljavljivi. Sodeluje veliko število oseb in vsi igralci podajajo dovršeno svoje vloge. Jezusa predstavlja pisatelj E. Gregorin, ki je dramo odlično tudi uprizoril. Dejanje spremljajo pozavne, fanfare, orgle in petje. Glasba je prof. M. Tomca in veliki terek, 20. aprila ob 18.30; na veliko sredo, 21. aprila ob 18.30; na veliki četrtek, 22. aprila ob 18.30; na veliki petek, 23. aprila ob 15; na veliko nedeljo, 25. aprila ob 15; na velikonočni ponedeljek, 26. aprila ob 18.30; v četrtek, 29. apr. ob 18.30; na belo nedeljo, 2. maja ob 15. — Obisk te globoke pretresljive pasijonske drame lepo priporočamo.

Čitajte in širite »Domoljuba«!

Dedne kmetije

Francoski uradni list je objavil v teh dneh zakon, ki na novo ureja dedno pravico za kmetijo. Po tem zakonu se vsaka kmetija, ki je dovolj velika, da prehrani družino, na predlog proglasi za nedeljivo in jo potem lahko podeduje le v celoti upravičen dedič. Nedeljivost se proglasi za pet let, potem pa se mora podaljšanje na novo predlagati. Zakon tudi ureja način odpravnine, ki jo mora plačati prevzemnik posestva ostalim dedičem.

Največja električna centrala na svetu

Iz Amerike je med drugimi prispela tudi novica, da je kanadska vlada izdelala načrt za zgraditev ogromne vodno-električne centrale, večje, kakor je katera koli sedanjih. Proizvajala naj bi 102 milijona kilovatov električne energije. Ta centrala bi bila potem takem celo močnejša, kakor pa je centrala ob nasipu Boulder v Združenih ameriških državah (975.000 kilovatov) ali tista, ki so jo bili Rusi zgradili ob Dnjepru (900.000 kilovatov). Poročilo pripominja, da se z deli že začeli in da je zdaj pri njih zaposlenih nad 10.000 delavcev.

Ricinus v Bolgariji dobro obrodi

Kakor znano, vsebuje seme ricinusa 47 do 53% maščobe, ricinusovo olje pa je važna potrebščina v tehniki, zdravstvu in še v druge svrhe. Ricinus so začeli sejati v Bolgariji šele leta 1934. In tam prav dobro uspeva. Leta 1940. so posejali z ricinusom 3263 ha, ki so dali 4265 ton semen. Lani so posejali 7744 hektarjev, kar je dalo nad 10.000 ton semen.

Najdaljša pesem

Izmed vseh pesmi, ki so jih kdaj spesnili pesniki, je najdaljša indijska pesnitev Mahabharata. Na njej je delala dolga vrsta pesnikov, ki so pesnitev vedno znova nadaljevali. Pesnitev obsega nad 100.000 stihov. Začeli so jo pisati 500 let pred Kristusom, končali pa okrog 1.200 let pozneje.

»Domoljube stane 21 lir za celo leto, za inozemstvo 30 lir. — Dopislo in spiso sprejema uredništvo »Domoljuba«, naročnino, inserate in reklamacije pa uprava »Domoljuba«. — Oglasi se zaračunajo po posebnem ceniku. — Telefon uredništva in uprave štev. 40-04. Izdajatelj: dr. Gregorij Pečjak. — Urednik: Franco Kremlar. — Za ljudsko tiskarno: Jože Kramarčič.